

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α° (16°)

Αθήνα, Σάββατο, 21 Δεκεμβρίου 1919

ΑΡΙΘ. 54 (663)

ΘΥΜΗΣΗ

Κιτρίνισαν οι λεύκες. Στα κλαριά
Τὰ φύλλα άριά σαλεύοννε με τρόμο:
Τὸ δρεπάνι προσμένουν του Βοριά
Ποῦ θὰ τὰ στρώσει μιὰ βραδιά στο δρόμο.

Κί' ήταν μιὰ κοῦρα βραδιά και θλιβερή.
Στου χωρισμοῦ όταν σκύψαμε τὸ νόμο.
Πηγαίναμε βουβοὶ σὰ δυὸ νεκροί,
Σιγά, σιγά, στῆς Κηφισιάς τὸ δρόμο.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Ο ΛΥΡΑΡΗΣ

"Ελα δὸ στή μέση κι άρχισε, λυράρη
Νὰ οὖ χωριατοπούλες. Νὰ κ' οὖ χωριανοὶ!
"Ὀλη σου τὴν τέχνη βάλ' τὴν στο δοξάρι
καὶ τὸν πόνο κρύψε κάτω ἀπ' τὴ φωνή.
"Ερωτες και πόθοι και χαρές και γέλια
Πρέπει νάντηχούνε στ' άγυρὰ σου τέλια.

Κάθονται οὖ λεβέντες κάτω ἀπ' τὰ πλατάνια
κ' οὖ κοπέλλες σέρνουν τὸ χορὸ σμά.
Σεῖνεται, τρέμουν, παίζουν τὰ χουσὰ γιορντάνια
μπρὸς στ' άφράτα στήθια, στ' άσπρα τους λαμπά
Κάθε λύγισμά τους—άχ ὡμὲ—θὰ φέρει
στὴν καρδιά σου μέσα δίκοπο μαχαίρι.

"Ὀλες τους γελοῦνε και χυφομιλοῦνε.
Κόκκινες σὰ ρόδο: Χαμηλά οὖ ματιές!
Καὶ διαβαίνουν μπρὸς σου δίχως νὰ ρωτοῦνε
Πόσες ἢ καρδιά σου κλεί λαβαματιές.
Καὶ σκορπάει τὰ γέρι λόγια λιγωμένα
Μὰ κανένα ἀπ' ὄλα, δύστηχε, γιὰ σένα!

Σὰν τι πόνος τάχα νὰ φωλιάζει ἐντὸς σου:
—Μὰ στο χοροστάσι πικρα δὲ χωρεῖ—
Γιὰ τὸ παίξιμό σου, κεῖ στο μέτωπό σου
κάθε νιὸς περνώντας σου κολλάει φλωρί.
Πούληρες και λύρα και φωνή: Στοχάσου!
Πρέπει: ἢ πικραμένη νὰ γελάει θοριά σου.

Ξέρεις: ἢ γιὰ σένα πὼς θὰ παίξει ἢ λύρα:
Πές: νὰ τὴν χρεμάσουν σὲ ψηλὸ δέντρο
ὅταν φτάσει ἢ ὦρα του θανάτου, ἢ Μοῖρα
γοργοπερπατώντας κ' ἔρθει νὰ σὲ βρεῖ.
Τότε: Μὲ τὰ τέλια παίζοντας τὰ γέρι
τὸς παλιὸς σκοποὺς σου θὰ σοῦ ξαναφέρει!

Σόφα.

ΛΥΡΑΡΗΣ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟ ΛΥΡΙΚΟ ΙΝΤΕΡΜΕΔΙΟ ΤΟΥ ΚΑ'Ι' ΝΕ

Ἡ μετάφραση εἶναι, ὅπως κάθε ἀπομίμηση, ἀγνώμονη ἐργασία. Ἀπαιτεῖ πολὺ κόπο, πολὺ ἐπιμέλεια, πολὺ ἀφοσίωση, συνεδέητὴ ἀγάπη τοῦ ἔργου, ἀκόμα κ' ἐμπνευση, και σύχρονα συγκρατεῖ τὴν ἐμπνευση, δὲν τῆς ἐπιτρέπει καμιὰ ἐλευτερία. Κι ὅσο κι ἂν εἶναι δημιουργικὴ μιὰ μετάφραση, ὅπως ἀπαραίτητα πρέπει, εἶναι πάντοτε κατώτερη, κι ὄχι μόνο γιὰ τῆς λείπει ἡ ἀξία τοῦ πρωτότυπου, ἀλλὰ και γιὰ τὸ μόνο τὸ αὐθόγητο, ἢ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη, τὸ πρωτότυπο, μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ τὸ Τέλειο. Κάτω ἀπὸ τὴν πύτυρανισμένη ἐπεξεργασία, γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ καλή, πρέπει νὰ ὑπάρχει ἡ εὐλικρίνεια, τὸ ὀρμέφυτο. Τὸ Ἀριστοῦργημα τὸ πλάθει ἢ ἐσωτερικὴ εὐλικρίνεια ἀξεχώριστα ἐνωμένη με τὴν ἔκφραση, ἢ ὀρμὸν τῆς ἰδέας με τὴν ἔκφραση τὴν καλλιτεχνική. Ὁ Rodin, στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου «Ἡ Τέχνη», λέει στοὺς νέους γλύπτες: «Νάντιλαμβάνεστε κάθε ἐπιφάνεια σὰν τὴν ἄκρια ἐνὸς ὄχου ποῦ τὴ στρώχνει ἀπὸ πίσω. Νὰ φαντάζεστε τὰ σχήματα σὰν νὰ σὺς σημαδεύουν. Κάθε ζῶη ξεπετιέται ἀπὸ ἓνα κέντρο, ὕστερα φυτρώνει και ἀνοίγεται ἀπὸ τὰ μέσα πρὸς τὰ ἔξω. Ὅμοια, στὴν ὠραία γλυπτική, μαντεύεται πάντοτε μιὰ ὀλοδίνμη ἐσωτερικὴ ὀρμή». Ὅ,τι εἶναι τόσο ἀληθινὸ γιὰ τὴ γλυπτική, εἶναι ἰδια ἀληθινὸ γιὰ καθε Τέχνη. Ἡ ἔκφραση πρέπει νὰ εἶναι ὠραία σὰν ἀνεμπόδιστα, μιὰ ἀνάπτυξη τῆς ἐσωτερικῆς ὀρμῆς.

Ὅταν ἡ ἰδέα εἶναι πύτυξαιρετική, ὅταν ψυχολογεῖ ἢ σκέπτεται μοναδικά, βαθιὰ ἢ πλατιά, κ' ἔκφράζεται σύμφωνα, τότε τ' Ἀριστοῦργημα ὑψώνεται ἀνώτερο, ὑψώνεται ἓνας ἀπὸ τοὺς σπάνιους Νεοὺς ποὺ φωτίζουν ὀλάκερη τὴν Ἱστορία τῆς φιλολογίας. Ἀλλὰ και θέματα πολὺ κοινὰ, συνηθισμένα, σχεδὸν ἀσημαντά, μποροῦν νὰ δημιουργήσουν ἀριστοῦργημα, ἀρκεῖ νὰ πηγάζουν ἀπὸ «ἀληθινή» διάθεση ποῦ τὰ τραγουδεῖ ὠραία. Ἡ ἀριστοουργηματικὴ ἔκφραση, ὅσο κ' ἂν εἶναι δουλεμένη, φαίνεται φυσική, δίνει τὴν ἐντύπωση, ὅτι δὲ μπορεῖ νὰ φαιροθεῖ, νὰ προστεθεῖ, νὰλλαχτεῖ καν μιὰ λέξη, χωρὶς κάτι νὰ χαλάσει. Τὰ «δευτερεύοντα» αὐτὰ ἀριστοουργήματα εἶναι καὶ τὰ πύτυ δυσκολομετάφραστα. Τὰ ὄχι τέλεια ἔργα δὲν ἔχει και τόση σημασία ἂν ἀνταποδοθοῦνε ἀκόμα λιγότερο τέλεια: στὰ ὑπερῶψηλα ἀριστοουργηματικά ὑπάρχει ἢ ἰδέα ποῦ ὀποσδήποτε ἐπιβάλλεται σὲ ὅποια μορφή, μιὰ τὰ ἀραχνοῦφρασμένα τὰ καταστρέφει ὀλότελα και ἢ πύτυ ἀμύθη παραμόρφωση. Πόσο πύτυ δύσκολη ἀκόμα, ἂν ὄχι ἀδύνατη, γίνεται ἢ μετάφραση, ὅταν ὄ μεταφραστῆς θέλει — γιὰ τὴ — νὰ γίνει ἔμμετροι, ἀλσοδοδεμένη ἀπὸ τὸ στίχο και τὴν ὀμοιοκαταληξία. Συγὰ ἢ ἀνάγκη τοῦ στίχου ἐμτνεῖ αὐτὴ κάποιες σκέ-

ψες, κάποιες εικόνες, που η Τέχνη και το Αίσθημα του Ποιητή τις απορροφά και τις παρουσιάζει πάλι σαν από μέσα από τον εαυτό του, σά να τις επιβάλει Αυτός στο Τραγούδι. Ο μεταφραστής δεν έχει καμιά τέτοια ανεξαρτησία.

Το Λυρικό Ίντερμέδιο του Χάινε δεν τραγουδεί άριστουργηματικά, παρά το πολύ κοινό θέμα μιας αγάπης απλής, καθόλου ξεχωριστής, ερλν έντατικής, μόνο γιατί εκείνος που την έζησε υπεραισθαντικός, ξελεπτισμένος, την αίστάνθηκε πολύ έντατικα, μ'ας αγάπης που εγκαταλείφθηκε αφού ένωσε τόση χαρά, και που πονεί τώρα ανυπόφορα. Λυρικός και καλλιτέχνης ο Χάινε, ξέρει να τραγουδήσει την αγάπη και τον πόνο του. Ποτέ δεν αφήνει το λυρισμό του να τον παρασύρει σε ρωμαντισμό. Τον συγκρατεί πάντοτε ρεαλιστικό. Είναι τρυφερός και δυνατός. Σκεπτικιστής και παιδικά άφελής. Τον πόνο του δεν τον αφήνει να διαλύνεται σε κλάμματα, τον αναγκάζει να χαμογελά αδιάκοπα, συχνά και να σαρκάζει. Υποβάλλει το λυγμό του, δεν τον λέει, κι ακούεται τόσο παραχαχτικός. Είναι πάντοτε μουσικός, στο σύνολο και σε κάθε λέξη, κάθε του λέξη είναι σωστή, ή μόνη σωστή, ή μόνη που μπορεί να κλείσει μέσα της όλη τη συγκίνηση. Είναι και πλαστικός, μουσικά, υποβλητικά πλαστικός.

Την τόσο δύσκολη — αν όχι ακατόρθωτη — έμμετρη μετάφραση των τραγουδιών του Χάινε επιχείρησε ο κ. Κουκούλας. Απέτυχε. Και δυστυχώς (γιατί τα πρωτότυπα του ποιήματα δείχνανε μια περφόρα σκληρή, όμορφη συγκίνηση, μια δυνατή άτομική σκέψη, χυμένες σε μορφή που υπόσχονταν μια πολύ καλή εξέλιξη), δεν απέτυχε καν σχετικά. Η μετάφραση του δεν έχει τίποτα το δημιουργικό, δε δείχνει καμιά κατανόηση της ψυχής του Χάινε. Αν εξαιρεθεί η μετάφραση του κ. Α. Βλάχου, που γι αυτήν δεν επιτρέπεται ούτε λόγος να γίνεται, (δπως άλλωστε για την όλην εργασία του κ. Βλάχου, μεταφραστική ή πρωτότυπη, που μπορεί κανείς να την αναφέρει μόνο για να λυπηθεί πως με τον όγκο της κατόρθωσεν να έχει έπιρροή όπισθοδρομική στην έλληνική φιλολογία), οι άλλες μεταφράσεις, του κ. Γνευτού και του κ. Ποριώτη, είναι ασύγκριτα άνωτερες. Δεν είναι όλκληρωτικές ο κ. Γνευτός κι ο κ. Ποριώτης διάλεξαν μόνο μερικά τραγούδια από το Λυρικό Ίντερμέδιο, που αποτελει βέβαια ένα σύνολο αδιαχώριστο, είναι και λιγότερο πιστές στις λέξεις, κάποτε μάλιστα υπερβολικά άπιστες, ο κ. Γνευτός δε δίνει όλο το βάθος, τη δύναμη, τη φυσικότητα του Χάινε, ούτε απόφυγε ο κ. Ποριώτης την έλλειψη κάθε cliché, την τόσο χαρακτηριστική του Χάινε, που κι όταν μεταχειρίζεται λέξεις ή φράσεις συνηθισμένες, τις δίνει μια άτομικότητα, μια καινούρια νεότητα και ζωή, αλλά τουλάχιστον έχουν κάποια μουσικότητα, κάτι από τη Stimmung του Χάινε, θυμίζουν Χάινε. Του κ. Κουκούλα όχι. Μόνο τα τραγούδια 19, 25, 26, αν αφαιρεθεί ο δεύτερος στίχος, 27, 34, 45 49, 55, 61 κ' ίσως ένα δυό άλλα το πολύ ακόμα είναι σχετικά καλύτερα.

Στα άλλα όλα δεν κατόρθωσε να εγκλιώσει τίποτα από τη Stimmung του Χάινε, που κι ο ίδιος τη θαυμάζει στον πρόλόγο του, ούτε να δώσει τίποτα από τη σφιχτή ένότητα του Χάινε, από τη διαγυαία του, Κρατήθηκε στις λέξεις, στο έσωτερικό τους μόνο νόη-

μα, γιατί στις λέξεις του δε δίνει ο κ. Κουκούλας καμιά βαθύτητα, καμιά ψυχή, και δεν κατάλαβε καμιά απόχρωση, τί μεγάλη διαφορά μπορούν να έχουν αναμεταξύ τους δυό εκφράσεις περίπου συνώνυμες. Άλλως τε η ανάγκη του στίχου τον παράσυρε και σε αρκετές χτυπητές ανακρίβειες. Οι λέξεις του δεν είναι ούτε πλαστικές, ούτε μουσικές, είναι κλισι ανέκφραστα. Τι εκφράζει (Τρ. 1.) το επίθετο «ά σύ γ ρ ι τ ο» για το μήνα Μάη; Δεν είναι άσημη κι άβρυχη υπερβολή (Τρ. 6) τα δάκρυα που κυλούν σαν ποτάμι θ ε ρ ε μ έ ν ο ; Δε ζωγραφίζεται πολύ ζωντανότερα ο δράκος (Τρ. 33) με το επίθετο γυμνός παρά έ ρ η μ ι ζ ό ς ; Του άμαρτωλού το λουλούδι (Τρ. 62) σαλεύει σιγά, το θ λ ι μ έ ν ο του το διαιστάνεται κανένας μόνο από την όλη διάθεση του Τραγουδιού. Άδυνατίζει το όρισμένο την έντύπωση της μελαγχολίας. Όμολογεί ο Χάινε (Τρ. 1) στην αγαπημένη του τη «Νοσταλγία και την Έπιθυμία του.» τίποτε άλλο, και μαντεύει εκείνη, δεν της όμολογεί «όσα για κείνην κλεισσε στην καρδιά». Δεν είναι κοινή κι άσημη έκφραση το «ερωτική mania»; (Τρ. 3) — άλλωστε Wonne σημαίνει χαρά, ήδονή. Δεν είναι ζωντανότερο το άπλο «Θαρωώ πως είμαι εύτυχιμένος» παρά το εξεζητημένο και σύγχρονα κοινότυπο «στον ουρανό θαρωώ πως είμαι»; Ίδια κόσο δυνατότερα συγκινεί το άπλο «Γιατί είμαι στον τάφο, Γιατί τόσο σάγαπώ» (Τρ. 41) από το «Γιατί στον τάφο ή ζήση μου έχει οθύσει, Γιατί πολύ τρελά σ' έχω αγαπήσει». Ο κ. Κ. συχνά μεταφέρει τον ενεστώτα του Χάινε στον παρελθόντα κι αδυνατίζει πολύ την έντύπωση. Έπιτρέπονται σε τραγούδια υποβλητικά και μουσικά φράσεις «σαν αλλάζουν στεφάνι», «παιρνω βαριά», «γι αυτό δε σκάζω», «έξεχασε τα παλιά σου», και τίποτα δεν ξέρουν δι' αυτά, «μένει στο μυαλό μου», αντί «δεν ξεχνώ», «κατρακυλούσε άργά ο καιρός», «για τη σπηλιά του ο δράκος τούχε δώσει», όλκληρο το Τρ. 50, όπου όλη ή λεπτή σάτυρα του Χάινε γίνεται μόνο πρόστυχη, «βαρουνε τα λαγούτια, ή σάλπιγγα αναδένει», ή ή αγαπημένη μου χορεύει σ υ ρ τ ό (γιατί παντρεύεται κείνη τη στιγμή). Και σ' έλληνικό ποίημα το έθνικό στοιχείο δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια της πραγματικότητας, δυστυχώς ή εύτυχώς — αδιάφορο, έτσι είναι. — κορίτσια με την ανάπτυξη και τον ξελεπτισμένο πολιτισμό της αγαπημένης του Χάινε δε χορεύουν πια συρτό στο γάμο τους, κόσο περισσότερο σε ξένο ποίημα. Μια τέτοια εικόνα μόνη μπορεί να γελοιοποιήσει όλκληρο το σύνολο. Ο κόσμος «λέει», (Τρ. 15) περιγράφει πολύ αληθινότερα της κουνέντες του κόσμου, παρά ο κόσμος επιμένει, κι ούτε βέβαια είναι ανάγκη «να μη κουράστηκε ποτέ». Η τιτλούχα Κυρία — Hofrath (Τρ. 50) είναι τίτλος, δε σημαίνει αυλικός—που την ειρωνεύεται ο Χάινε δε θα ριαναστενάξει με πόνο, τουναντίον αναστενάξει άχι έλαφριά, κοσμικά. Οι δυό φλόγες της αγάπης τους (Τρ. 6) χτυπιούνται, δέρονται δεν ξεπετάνε πόσες και πόσες φλόγες άμια άγκαλιάζονται.

Την ψυχή του θέλει ο Χάινε να τη βουτήξει, να τη χύση (Τρ. 6) όχι ψυχρά, μόνο να τη «βάλει» μέσα στην καρδιά του κρίνου. Θέλει το τραγούδι του ν' ανατριχιάζει, να τρέμει κι όχι ψυχρά μόνο ν' άντηχάσει. Πλάσματα δ ν ε ι ρ έ ν ι α (Τρ. 16) πλάθει ο Ποιητής, τόσο πραγματικά γλυκά κι ώραϊα σαν και Κείνη

ὅμως δὲ μπορεῖ νὰ φανταστῆ. Vielgeduldiges Herz σημαίνει καρδιά πολὺ ὑπομονητικῆ, (Τρ. 17), βασανίζεται κ' ὑπομένει. Ὅταν μεταφραστῆ βασανισμένη κατὰ ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸ νόημα, καὶ καταστρέφεται κ' ἡ ὑποβολή. Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Χάινε νὰ θέλει νὰ μὴ πιζραθῆ ἀπὸ τὴν προδοσία τῆς ἀγάπης του, δὲ θέλει νὰ «παροπνευθεῖ». (Τρ. 17). Τὰ μάτια της ἀστράφτουν «ἀλλαξοικιά» (Τρ. 19), τὸ λάμπουν μαγεμένα δὲν περιγράφει τίποτε. Πότ' ἔδ' ἐβρέθη κε καρδιά τόσο γλυκιὰ καὶ ψεύτικη — σὰν τὴ δική σου (Τρ. 21). Πόσο μικραίνει τὴν ἰδέα τοῦ Χάινε πὺ κείνος δὲ φαντάζεται ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ κάτι, ὅτι δήποτε κ' ὄχι μόνο καρδιά, τόσο γλυκὴ καὶ ψεύτικη. Τὴ δική του τὴν καρδιά «τοῦ τὴν ἔξοικισε, τοῦ τὴν ἔξοικισες», δὲν τοῦ τὴ φαρμάκεψε μόνο σκληρὰ καὶ τὸ ὑπὲρ τὴν ἔκανε κομμῆτια. (Τρ. 22), Γιατί καὶ σὺ νὰ μ' ἀρνηθεῖς; (Τρ. 24), ἔχει μεγάλη διαφορά ἀπόχρωσης μὲ τὸ «Γιατί μ' ἐγκατέλειπες». «Ἡ κοπέλλα κρύνει» τρομαγμένη, δὲν προφτάνουν κἀν νὰ ζυλῆσουν τὰ δάκρυά της, (Τρ. 46). Πουλί μου, φῶς μου, λατρεία μου, λατρεμένη μου, ψυχὴ μου, ἀκόμα καὶ κυρὰ μου, φωνάζει ὁ κ. Κουκούλας τὴν Ἀγαπημένη του, ἀδιάφορα καὶ γὰρ ἐκ συγκίνησι ἐνῶ κάθε φορὰ πὺ τὴν φωνάζει ὁ Χάινε εἶναι σὰ νὰ τρέμει ἕνα οἶγος στὴ φωνὴ του.

Ὁ στίχος τοῦ κ. Κουκούλα δὲν ἔχει θέβαια πολλὰς χειραγῆτες παρατονίες, σὰ «καὶ με με θὰ κλαίγανε καὶ αὐτὰ» πὺ μισοῦσε κ' εἵκοιλα νὰ διορθωθεῖ «καὶ μου θε νὰ», ἀλλ' εἶναι σκληρὸς, ἀλύγιστος, καθόλου μελωδικός. Κ' ἐπειδὴ οἱ ἑλληνικὲς λέξεις εἶναι μακρότερες ἀπὸ τὶς γερμανικὲς, διάλεξε ἕνα στίχο μακρότερο (ὁ κ. Ποιῶτης ὅμως κατόρθωσε νὰ φυλάξει τὸ ρυθμὸ τοῦ Χάινε) πὺ γαλνὰ τὴ γοργότητα καὶ τὸ συγγεντρομένον, κατ' πὺ στιγμὲς τοῦ ἀφίνει καὶ κενά. Τὰ θούλωσε ὅπως ὅποτε μὲ παραγεμίματα. Κι ὁ Χάινε εἶναι τόσο λιτός, εἶναι ἀριστουργηματικὰ τὰ τραγοῦδιὰ του, δὲν ἔχουν οὔτε μιὰ περιττολογία!

Ὁ κ. Κ. πρόσθεσε ἀθάνατα ἐπιφωνήματα ἀλλοῖ! ὦ! πὺ δὲν τὰ θέλει ἡ ἀπλότη τοῦ Χάινε, ἔνωσε τὶς εἰκόνας μὲ «σὰν» πὺ τάποσεύγει τόσο ὁ Χάινε γιατί ἔξοικε τόσο δυνατώτερα κ' ἐπιβλητικώτερα ἐπιβάλλονται ὅταν ἀκολουθοῦν ζωντανὰ ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Πρόσθεσε καὶ λέξεις κ' ὀλόκληρες φράσεις, κάποτε καὶ ξένες στὸ πνεῦμα τοῦ σύνολου. Τὸ τραγοῦδι 1. 9, καὶ τόσα ἄλλα πλημμυροῦν ἀπὸ παραγεμίματα. Τὸ σημαίνει «θρονάω καὶ γλαῖω» πιχοῖα. (Τρ. 2), «σιγὰ πὺ ἀσγὰ» (Τρ. 34). Εἶναι φυσικὸ ὅτι κοὶ πόνοι του πὺ «τιοανῶνε», ἀδυνατίζει μόνο τὴν τυρανία του ὅταν τὸ πῆ. Τὴ χαρακτηρεῖ δίνει στὴν ἀγάπῃ του (Τρ. 46) ὅτι ἵνα σὰν ἄστρο ἄστρασερό: Ἄφοῦ ἐνεργοῦν οἱ Ἀγαπημένοι στὸν κῆπο εἶναι φυσικὸ ὅτι ἀνοῦπνοῦν. Τ' ἀπδόνι τραγουδεῖ φυσικὰ γλυκὰ. Τὸ νὰ ἀνευρέσεται νὰ ἔχει ἡ ἀγαπημένη του «μιὰ καρδιά» εἶναι πολὺ συγκινητικώτερα παρὰ τὸ νὰ θέλει νὰ ἔχει μιὰ καρδιά πιστῆ (Τρ. 19). «Ὁ πὺ κοιτῶς μὲσ' τοὺς κοιτῶτες» ἀρκεῖ. ἀρκεῖ ἀφοῦ δὲν προσθέτει τίποτε «πὺ ἔχει νουοίσει ἡ πλάση» Τὸν «βασανίσαν» πολλὰς νιές (Τρ. 47) γιατί τάχα νάναί βλεπ με ξανθὸ κεφάλι: (Τρ. 47), Τὸ γερό παρὰ ἑλλινὰ νεκροκρέβαττο ζωγραφίζεται πολὺ πὺ ζωρὰ μπροστὰ στὰ μάτια, παρὰ ἐπὶ νεκροκρέβαττα ἀπὸ

ξόλο κατωμένο, (Τρ. 65), Ἐνα γιοφύρι εἶναι φυσικὰ πάντοτε στημένο.

Θὰ εἶταν ἀτέλειωτο ἂν ἔπρεπε νὰ ὑποδειχτοῦνε ὅλοι οἱ στίχοι πὺ ἐμποδίζον στὴ μετάφραση τοῦ κ. Κ. νάναπυχθεῖ ἡ Stimmung τοῦ Χάινε, νὰ φαντασθεῖ τὸ πνεῦμα, ἡ ψυχὴ του. Φυσικὰ γὰρ τὶς ὁμοιοκατάληκτες ἢ μὲ τὸν ἴδιο περίπου ἦχο λέξεις, πὺ τόσο συχνὰ βάζει μέσα σῆνα τοῦ στίχο ὁ Χάινε, καὶ πὺ τόσο βαθιὰ μουσικότητα δίνουν στὰ τραγοῦδιὰ του, δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος.

Κ' ἔτσι γίνονται τὰ ἀριστουργηματικὰ τραγοῦδιὰ τοῦ Χάινε μικρὰ, σχεδὸν ἄσκημα, κοινὰ ἐρωτικὰ ποιήματα, σχεδὸν κατάλληλα γὰρ ἡμεροδείχτες.

Πιθανὸν γὰρ ποιήματα νὰ εἶναι πάντοτε προτιμότερες οἱ μετάφρασεις σὲ πεζο. Εἶναι βαριά θυσία ἢ θυσία τοῦ ρυθμοῦ, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ τὸ πεζο νὰ εἶναι πολὺ μουσικό, κ' εἶναι ἀνεξάρτητο νὰ μείνῃ πιστὸ στὴν ἔκφραση (ἂν ὄχι στὴ μορφὴ) καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, τὸν ἀνταποθίδει καλύτερα Ὁ κ. Κουκούλας, πὺ στὶς τόσες πεζὲς του μετάφρασεις ἔδειξε πάντοτε κατανόησι τοῦ ἔργου κ' ἔκφρασι καλλιτεχνικῆ, κ' ἀρκετὰ δημιουργικῆ, πὺ στὰ πρωτότυπα του ἔδειξε ὅτι ἔχει μέσα του ψυχὴ, δὲν εἶναι δυνατό νὰ μὴν ἔχει ἀγάπησει συνειδητὰ τὸν Χάινε δὲν εἶναι δυνατό πεζὰ νὰ μὴν εἶχε κατορθώσει νὰ τραγουδήσῃ ἐμπνευσμένα τὸ Λυοικὸ Ἰντρομέδιο, νὰ μὴν ἔπεσε θύμα τοῦ ἔμμετρον τῆς μετάφρασῆς τους.

ΔΑΚΗΣ ΘΥΡΛΟΣ

Ο ΚΟΣΜΟΣ, ΕΙΜΑΙ ΕΓΩ

Συννέφιασε ὄξω: κ' ὁ οὐρανὸς μαύρη μ' ἀπλώνει σκέπη Σκύφτουν διαβάτες καὶ περνοῦν σέρονοντας βήμα ἀργό. Τί κ' ἂν ὁ κόσμος θλίβεται; Σὰν ἡ ψυχὴ μου θλέπει τὰ βάθη της νάνθοβολοῦν: ὁ κόσμος, εἶμαι ἐγώ!

Τὰνδόνια μὲς τὶς λαγκαδιές γλυκὰ τραγοῦδιὰ λένε: τοῦ ρυακιοῦ τὸ γάργαρο νερὸ κυλάει γοργό. Τί κ' ἂν ἡ πλάση χαίρεται; Σὰν τὰ ὄνειρά μου κλαῖνε ὄλος ὁ κόσμος κλαίει, πονεῖ: Κι ὁ κόσμος εἶμαι ἐγώ!

ΣΤΗ ΜΟΙΡΑ

Γραμμένο ὅτι ἔχει περαστεῖ μὲς τὸ βιβλίον πὺ κρατεῖς, Μοῖρα μου ἐσὺ! Μοῦ τῆπανε ποτὲ του πὺς δὲ σφάλλει Κιδῶμος δὲ μελίδες μιὰ φορὰ σὰν ταπεινὸς προσκυνητῆς νὰ σκύψω τὸ κεφάλι!

Μ' ἀντίκρυσες παντοτινὰ πολεμιστῆ γερό κ' ὀρθό κ' ἄς τῶξερα π' ἀνώφελα σὲ πάλεβα τοῦ κάκου καὶ πὺς ἀργὰ γὰ γλήγορα ξαρωμάτωτος θε νὰ βρεθῶ στὰ νύχια κάποιου δράκου.

Σύρα

ΛΑΥΡΑΣ

Ὁ Ψυχάρης εἶναι μαζί σὰν πρόδρομος, σὰ διαλαλήτης, σὰ μνητής, σὰ διδάχος, σὰν ἀρχηγός, σὰ σοφός, σὰν ποιητής, σὰν πλάστης. Δείχνει, δασκαλεύει, κηρύττει, γράφει. Γύρο του χορεύει ἀγάλα ἀγάλα, θέλοντας μὴ θέλοντας, ἕνας κόσμος.

Παλαμάς